

Страсбург, 2 вересня 2020

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

КОМІТЕТ ЕКСПЕРТІВ З ОЦІНКИ ЗАХОДІВ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

MONEYVAL

**Тенденції відмивання коштів та фінансування тероризму
в юрисдикціях MONEYVAL під час кризи, спричиненої COVID-19**

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Ключові висновки.....	4
3. НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАГРОЗИ.....	5
3.1 Шахрайство та розкрадання.....	5
3.2 Злочини в сфері медицини.....	6
3.3 Корупція.....	7
3.4 Кіберзлочинність.....	8
4. ЗМІНИ У ФІНАНСОВІЙ ПОВЕДІНЦІ.....	9
4.1 Фінансова поведінка.....	9
4.2 Поведінка щодо звітування.....	10
5. ВИКЛИКИ, З ЯКИМИ ЗПШТОВХНУЛИСЯ ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ.....	11
5.1 Розслідування справ щодо ВК/ФТ.....	11
6. ЗАХОДИ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ COVID-19	13
6.1 Економічна допомога.....	13
6.2 Програми ДДПЗ	13
6.3 Доступність фінансових послуг.....	13
6.4 Інформаційно-роз'яснювальна робота	13
7. РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	14

1. ВСТУП

1. З початку спалаху COVID-19, Глобальна спільнота, яка залучена до боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму (ПБК/ФТ), включаючи MONEYVAL, вжила заходів для встановлення викликів, передових практик та реагування політики на нові загрози та тенденції, що виникають внаслідок цієї кризи. Само собою зрозуміло, що злочинці використовують потрясіння, спричинене кризою, і адаптують свої нові *способи дій*. Деякі країни повідомили про різні схеми шахрайства та інші злочини, тоді як правоохоронні та наглядові органи намагаються оперативно реагувати на нові ризики.
2. На рівні політики, Секретаріат FATF розробив інформаційну довідку на основі досліджень відкритих джерел та інформації, отриманої від країн-членів FATF і регіональних органів за типом FATF, та організацій-спостерігачів, таких як: Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та ООН. Цей документ містить загальний погляд на нові загрози та вразливості, які становлять собою злочини, пов'язані з COVID-19, та вплив на ризики в сфері відмивання коштів та фінансування тероризму.
3. В цьому контексті, за ініціативи Голови MONEYVAL, Секретаріат MONEYVAL здійснив збір інформації, яка включила в себе нові випадки ВК, практичні виклики та тенденції, що виникають під час кризи COVID-19. Для цих цілей, усім юрисдикціям MONEYVAL було розіслано запитальник.
4. Метою цієї діяльності є надання країнам MONEYVAL огляд впливу кризи COVID-19 на системи відмивання коштів та фінансування тероризму з регіональної точки зору, заходів, що вживаються юрисдикціями для пом'якшення цього впливу, та можливих рекомендацій.
5. На основі отриманих відповідей, Секретаріат MONEYVAL підготував цей інформаційний документ, який описує первинні висновки, отримані в результаті аналізу відповідей на запитальник. Документ включає попередні висновки щодо загроз, вразливостей та найкращих практик, виявлених сьогодні, з метою сприяння юрисдикціям у здійсненні більш цілеспрямованої та ефективного реагування на виникаючі ризики в Європейському контексті.
6. Важливо зазначити, що висновки - це загальні припущеннями, оскільки, як зазначають кілька країн, поки що рано робити обґрунтовані судження. Декілька країн зазначили, що робити перевірені висновки за короткий час з початку кризи, спричиненої COVID-19, є передчасним. Таким чином, цей документ не включає результати завершених кримінальних справ, і в більшості випадків, аналіз ПФР повідомлень про підозрілі операції ще триває.
7. Цей документ не має на меті замінити типологічне дослідження. Будь-яке подальше поглиблене дослідження ВК та ризиків, причинених COVID-19, може здійснюватися в рамках робочого циклу типологій на основі рішення Пленарного засідання MONEYVAL.

2. КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

- a) Загальний рівень злочинності залишився стабільним або дещо знизився. Тим не менш, країни повідомили про спалах певних злочинів, особливо з транснаціональними елементами, таких як шахрайство (за допомогою електронних засобів) та кіберзлочинність, створюючи нові джерела доходів для цілей ВК.
- b) Органи державної влади повинні були негайно вжити надзвичайних заходів щодо надання економічної допомоги (таких як фінансова допомога та податкові пільги) для підтримки бізнесу та населення. Це створило можливості для зловживань.
- c) Потреба в спеціальному медичному обладнанні та приладді стрімко зросла внаслідок величезного світового попиту. Щоб уникнути адміністративної блокади, деякі країни тимчасово призупинили комплексний контроль у процедурах державних закупівель, щоб уникнути зривів. Вбачається, що це створило уразливість для шахрайства та корупції.
- d) Наглядові органи виявили потенційні ризики, пов'язані з використанням готівки для ВК.
- e) Відбулись зміни у способі роботи приватного сектору, обмеживши фізичні зустрічі, і суттєвим збільшенням дистанційних ділових відносин та віддалених операцій. Це викликало занепокоєння наглядових органів щодо повного застосування заходів належної перевірки клієнтів.
- f) Звітність про підозрілі операції залишилася стабільною.
- g) Органами державної влади було повідомлено про проблеми у проведенні виїзного контролю. Натомість, були проведені невиїзні перевірки, які несуттєво вплинули на обсяг наглядових заходів.
- h) Для ефективного здійснення виїзного моніторингу, наглядачі віднайшли інноваційні способи обміну конфіденційною інформацією, наприклад файлами клієнтів, за допомогою захищених електронних засобів або дистанційного перегляду цих документів, наприклад через загальний екран, який пропонує відеоконференція.
- i) Правоохоронні органи не зіштовхувалися зі значними труднощами у переслідуванні злочинів, які пов'язані з ВК/ФТ. Одиначні затримки через обмеження фізичних зустрічей були зведені до мінімуму. Суди повинні були відкласти деякі судові розгляди, оскільки це загальна ситуація, а не пов'язана з ВК /ФТ.
- j) Внутрішній обмін інформацією був мінімально порушений, і жодних труднощів в отриманні фінансової інформації не виникало.
- k) Міжнародна співпраця - правоохоронні та наглядові орган – вбачається, що вони не зазнали негативного впливу через заходи, вжиті у відповідь на COVID-19. Співпраця між ПФР не зазнала впливу і виявилася особливо актуальною для обміну інформацією

про транскордонні справи, пов'язані з шахрайськими пропозиціями щодо медичного та санітарно-технічного обладнання, підробленої продукції, шахрайства з недоставкою та незаконним завищенням ціни.

3. НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАГРОЗИ

8. Відповідно до опитування, виявляється, що під час обмежень, які спричинені COVID-19, загальний рівень злочинності залишився стабільним або дещо знизився. Це є результатом обмежень щодо фізичного пересування та перетинання кордонів. Однак, у випадку обмеженої кількості злочинів, повідомлялося про зростання. Незважаючи на те, що були відмічені деякі тенденції, як описано нижче, поки що передчасно розробляти будь-які типології, оскільки криза COVID-19 є новою, і органи влади ще не мають достатньої інформації.

9. Не було повідомлень про збільшення злочинів, які пов'язані з торгівлею наркотиками, фінансуванням тероризму, зловживанням неприбутковими організаціями та інсайдерською торгівлею. З іншого боку, кілька юрисдикцій висвітлили випадки зростання медичної злочинності, кіберзлочинності та корупції.

10. Усі юрисдикції відзначили значне та швидке зростання кількості шахрайств, пов'язаних із COVID-19, та адаптацію відомих схем шахрайства до нового (обмеженого та більш віддаленого) способу життя людей та підприємств.

11. Незважаючи на економічний спад, незаконні фінансові потоки продовжують надходити, злочинці намагаються використати тимчасове послаблення контролю у сфері ПВК/ФТ відносно фінансових установ, ВНУП та постачальників послуг з переказу віртуальних активів. Через фінансовий застій, спричинений запобіганням подальшому поширенню пандемії COVID-19, існує ризик того, що заходи щодо протидії ВК/ФТ тероризму будуть пом'якшені або визнані менш пріоритетними для стимулювання економіки та прискорення процесу платежів.

12. З відповідей, наданих на запитальник можна виокремити п'ять основних категорій потенційних загроз ВК/ФТ: (i) шахрайство, (ii) шахрайство в сфері медицини, (iii) корупція, і (iv) кіберзлочинність, і (v) пізній попит на переміщення незаконних коштів.

3.1 Шахрайство та розкрадання

13. Визначено три основні типи шахрайства, пов'язані з COVID-19: шахрайство з медичним обладнанням, шахрайство, пов'язане із заходами економічної допомоги, та шахрайство/розкрадання, пов'язане з контрактами щодо державних закупівель.

14. Майже у всіх юрисдикціях зафіксовано зростання кількості випадків шахрайства через значний дефіцит медичного та іншого захисного обладнання. Більшість респондентів зазначили, що у зв'язку зі зростаючим попитом на медичні вироби, випадки, коли товари не постачалися за онлайн-замовленням та/або, коли відвантажувалася фальсифікована продукція, зросли.

15. Один *спосіб дії* складається з онлайн-придбань, які ніколи не доставляються. Хоча зловмисники використовують різні способи вчинення таких злочинів, можна побачити деякі загальні риси, такі як часта участь іноземних юридичних осіб (особливо зі Східної Азії) та веб-сайти з шахрайством (фальшиві копії чесних платформ онлайн-магазинів).

16. Виявлено значні обсяги шахрайства щодо різних заходів з економічної допомоги, що застосовуються урядами під час економічної кризи. Такі заходи допомоги включали прямі виплати населенню (ваучери, банківські перекази всім повнолітнім громадянам тощо) та соціальну підтримку (збільшення соціальної допомоги для деяких категорій), податкові пільги, фінансову підтримку компаній для збереження зайнятості, та безпроцентні позики для бізнесу. Запроваджуючи такі заходи допомоги, ненавмисно уряди можуть створити можливості для злочинців зловживати цією підтримкою. Наприклад, в одній юрисдикції було заарештовано декількох керівників регіональних органів влади за підозрою у розкраданні фондів економічної допомоги для громадян, які втратили роботу під час карантину.

17. Інша виявлена форма шахрайства, пов'язана із зловживанням заходами економічної допомоги держав суб'єктами, які не мають таких прав, або через спотворення інформації щодо ресурсів, потреб та/або економічних показників для збільшення вартості допомоги. У першому випадку, юридичні особи створюються штучно без наміру вести справжню комерційну діяльність, збільшуючи обсяг та оборот "підставних компаній", які згодом можуть бути "перетворені" на механізми щодо відмивання коштів.

18. Країни повідомили про низку випадків розкрадання державних коштів шляхом завищення цін на медичне обладнання та інші матеріали. Органи державної влади зазначили, що зросла загроза незаконної діяльності окремих осіб та організованих злочинних груп у зв'язку із закупівлями та виробництвом медичного обладнання.

19. Ще однією сферою, яку слід позначити, є можливість перенаправлення коштів через шахрайські механізми, пов'язані зі збором коштів, включаючи онлайн-платформи для краудфандингу. У цьому відношенні важливо, щоб фінансові установи контролювали рахунки, на які надходять зібрані кошти.

Приклад Типології 1 – зловживання юридичними особами

Компанія А, яка перебуває у власності і контролюється іноземцем громадянином Східної Азії отримала 1,4 мільйона євро від іноземних суб'єктів як «оплату за товари». Через декілька днів, майже всі кошти були повернуті відправникам.

Решта суми пройшла через особистий рахунок президента правління компанії А і була перерахована суб'єктам з інших міст як "оплата від імені іншого суб'єкта". Копії рахунків-фактур, надані як джерело коштів, викликали значні сумніви.

Тому, ПФР заблокував рахунки компанії і акціонера на загальну суму 291,000 євро.

3.2 Злочини в сфері медицини

20. Пандемія COVID-19 призвела до значного попиту на медичне обладнання та витратні матеріали, що в свою чергу призвело до завищення цін та низької якості товарів. ПФР повідомили про помірне зростання повідомлень про підозрілі операції, які потенційно пов'язані з поставками небезпечної та/або ненадійної імпоротної продукції, дубльованої підробленими або відсутніми сертифікатами відповідності (напр. для медичних товарів).

21. Одна юрисдикція повідомила про тенденцію, коли організовані злочинні групи продавали "гарантії" (вид фінансового інструменту), необхідні для участі в державних закупівлях. Вартість таких підроблених документів була низькою, і зазвичай вимагали попередню оплату готівкою. Якщо гарантована юридична особа стає неплатоспроможною або не виконує свої зобов'язання, гарантії не виконуються, що призводить до втрати державних коштів.

Приклад Типології 2 – постачання підробленого або неякісного медичного обладнання

У відповідь на пандемію COVID-19, країна А вирішила зменшити вимоги регулювання у сфері державних закупівель, *наприклад* регламент передбачає, що певним державним структурам (наприклад, стаціонарним лікувальним установам) дозволяється не застосовувати вимоги, зазначені в Законі про державні закупівлі, під час придбання товарів та послуг, необхідних для боротьби з COVID-19.

Як результат, хірургічні маски та респіратори були придбані зі Східної Азії за спрощених процедур державних закупівель. Коли була отримана перша поставка товарів, сертифікати, додані до контракту, були відсутні, недійсні або підроблені, а лабораторія, яка їх видала, не входила до офіційного списку акредитованих лабораторій випробувань масок юрисдикції експорту.

3.3 Корупція

22. Ключовий фактор, який, як повідомляється, відкрив простір для зловживань та корупції, пов'язаний з простотою процедур державних закупівель для забезпечення швидкої доставки медичних товарів в яких існувала велика потреба. Це створило потенційні вразливі місця, якими могли зловживати злочинці.

Приклад Типології 3 – розкрадання державних коштів/корупція

В одній юрисдикції були укладені договори на поставку засобів індивідуального захисту та медичного обладнання з юридичними особами, основна економічна діяльність яких, була пов'язана з управлінням готелями або оптовою торгівлею фруктами та овочами. За кілька днів до укладення цих договорів, суб'єкт змінив їх мету та додав додаткові види господарської діяльності, пов'язані з виробництвом медичних виробів, обладнання, ліків та одягу. На основі розслідування було зроблено висновок, що ці постачальники не мають достатньої матеріально-технічної бази для виконання своїх договірних зобов'язань. Більш того, бенефіціарним власником цієї організації була акціонерна компанія, підконтрольна чиновнику міста. При аналізі фінансових операцій

постачальника, було встановлено, що ціни в договорах були завищені. Правоохоронні та регуляторні органи все ще розслідують цю справу.

3.4 Кіберзлочинність

23. Пристосовуючись до нових реалій, бізнес частіше переходить на віддалену роботу, а населення - онлайн-взаємодію, як для придбання послуг чи товарів, так і соціальних відносин.

24. Обмежувальні заходи та обмеження фізичного пересування людей збільшили попит на он-лайн зв'язок та покупки, значно збільшивши ризики кібербезпеки для користувачів. Органи державної влади спостерігали зростання числа фішингових електронних листів та текстових повідомлень, що містять посилання на шкідливі веб-сайти, вкладення для отримання персональної платіжної інформації, та соціальну інженерію.

25. Зловмисники можуть пропонувати вакцини, захисні маски, лікарські засоби, видаючи себе за державні веб-сайти, які використовуються для викрадення персональних даних, надсилаючи електронне повідомлення або SMS із неправдивою інформацією - посиланням або файлом, який при натисканні викликає втрату персональних даних та зараження електронних пристроїв та установок зловмисним програмним забезпеченням для відстеження.

26. Як повідомляється, окрема форма кібер-шахрайства полягає у видаванні себе за органи державної влади, які надають соціальну допомогу для шахрайського отримання коштів або особистої інформації (наприклад видаючи себе за Державне агентство доходів). Певна типологія включає фальшиві електронні повідомлення від імені Всесвітньої організації охорони здоров'я. До електронного листа додається вкладення, яке має містити актуальну інформацію та рекомендації щодо боротьби з COVID-19. Це вкладення може містити шкідливе програмне забезпечення, яке викрадає конфіденційну інформацію, або вірус стиснення шифрування, який шифрує дані пристрою.

Приклад Типології 4 - шахрайство щодо видавання себе за іншу особу

ПФР отримав повідомлення про підозрілу операцію, яка пов'язана зі спробою вчинення шахрайства, що спричинено пандемією COVID-19. Повідомлення про підозрілу операцію стосувалося електронного повідомлення, яке, нібито, надійшло від клієнта банку з проханням здійснити переказ від його імені. Установа з розкриття інформації, спробувала перевірити особу клієнта за допомогою телефонного дзвінка, але особа відповіла, що вона постраждала від COVID-19 і має обмежений доступ до телефону. Тим не менше, установа з розкриття інформації, зв'язалась з клієнтом за допомогою телефону. Клієнт підтвердив, що його електронну пошту було зламано, особисті дані викрадено.

3.5 Несвоєчасний попит на переміщення незаконних коштів

27. Через тимчасове закриття національних кордонів такі злочини, як контрабанда та торгівля наркотиками, відносно зменшились. Теж саме було помічене щодо транскордонного переміщення готівки, яке використовується злочинцями для фінансування своїх операцій. Тому, зараз злочинні організації стикаються з «вимогою затримки» стосовно транскордонного перевезення готівки. Це, ймовірно, буде реалізоване під час другого етапу заходів щодо COVID-19 з послабленням обмежень на транскордонні поїздки. Протягом цього часу органи влади повинні особливо попереджати про небезпеку стосовно питань транскордонного переміщення незаконної готівки.

4. ЗМІНИ У ФІНАНСОВІЙ ПОВЕДІНЦІ

28. Органи влади встановили кілька зрушень у фінансовій поведінці населення під час пандемії COVID-19. Хоча загальна активність зменшилась, деякі категорії відтоку, такі як електронна комерція, зросли. Платежі змінилися наступним чином - витрати на розваги, одяг, пальне, поїздки та їжу за межами дому зменшились, тоді як витрати на харчування залишилися незмінними.

4.1 Фінансова поведінка

29. Під час режиму самоізоляції клієнти банку стали виконувати набагато більше віддалених операцій. Зросло використання безготівкових платежів та платіжних карток, а також використання електронного та мобільного банкінгу в приватному клієнтському секторі. Багато юрисдикцій зазначали, що з березня кількість платежів за допомогою електронного банкінгу зросла порівняно з попереднім періодом.

30. Що стосується депозитів готівкою, більшість юрисдикцій повідомили про зменшення їх кількості під час пандемії COVID-19. Іноді відзначалося тимчасове збільшення вилучення готівки на початку обмежувальних заходів, головним чином через негативні економічні очікування, запровадження режиму ізоляції та оголошення неробочих днів.

31. Не було повідомлено ні про помітне збільшення використання населенням віртуальних активів, ні про використання нетрадиційних або неліцензійних кредиторів. Однак одна юрисдикція зазначила збільшення позик, виданих мікрокредиторами.

32. Більшість юрисдикцій не спостерігали конкретних змін у підході до інвестиційних інструментів. Деякі юрисдикції повідомляли про збільшення операцій, пов'язаних з акціями, і зменшення операцій, пов'язаних з цінними паперами, а також зменшення операцій з векселями.

33. Одна юрисдикція повідомила, що в умовах збільшення безробіття у фірмах та домогосподарствах не вистачає ліквідності або фінансування. У випадку труднощій доступу до легальних кредитних каналів з'явився широкий «ринок» нелегального

фінансування, де злочинні організації позичали кошти за умов лихварства та отримували законну власність на існуючий законний бізнес.

34. Одна країна вжила конкретні заходи для сприяння капіталізації компаній. В одній юрисдикції уряд видав розпорядження, що спрощує процедуру випуску боргових цінних паперів. Це буде застосовуватися у всіх випадках, коли компанія вирішила випустити боргові цінні папери, під час надзвичайного стану та через 180 днів після припинення дії надзвичайного стану.

4.2 Поведінка щодо звітування

35. З середини березня більшість членів MONEYVAL оголосили про надзвичайний стан у сфері охорони здоров'я та почали вживати обмежувальних заходів для стримування швидкого розповсюдження вірусу. Були введені обмежувальні заходи, які негативно вплинули на економічну діяльність. Звичайні методи ведення бізнесу були скориговані з урахуванням нової реальності, що означає, що фінансові установи та ВНУП повинні були обмежити очну взаємодію з клієнтами та швидко адаптуватися до дистанційного обслуговування клієнтів.

36. Як правило, жодних змін у розмірі або особливостях стосовно повідомлень про підозрілі операції між порівняльними періодами з березня по травень 2019 року та тих самих місяців у 2020 році не було зафіксовано. У деяких випадках зазначалося зменшення звітності у фінансовому секторі, проте респонденти вважали це природним наслідком зниження економічної активності та обсягів здійснених операцій.

37. Деякі юрисдикції повідомляли про зменшення кількості повідомлень про підозрілі операції, отриманих у квітні 2020 року порівняно з квітнем 2019 року. У травні 2020 року тривала тенденція до зниження. Після пом'якшення заходів блокування спостерігається поступове збільшення рівнів звітності. Одна юрисдикція повідомила, що серед різних секторів суб'єкти грального бізнесу мали найменше зниження звітування (-30%), а у всіх інших секторах ця тенденція була більш суттєвою зі зменшенням до 70%.

4.3 Нагляд за ризиками ВК/ФТ, пов'язаних з COVID-19

38. Наглядові органи визначили певні ризики, пов'язані з кризою COVID -19.

39. Один з них стосується посиленого використання готівки, особливо зняття готівки, в результаті державної допомоги, в поєднанні з природним схильністю населення до утримання готівки під час ізоляції. Незважаючи на те, що це легітимні операції, загальна тенденція може використовуватися злочинцями як "прикриття" для ВК через використання готівки.

40. Багато наглядових органів відзначали ризики, які пов'язані зі швидким збільшенням віддаленого обслуговування клієнтів. У деяких галузях спостерігалось різне навантаження, скорочення робочого часу та систематична дистанційна робота. В цих умовах існувала занепокоєність тим, що через зменшення кількості працівників, які безпосередньо контактують з клієнтами, можуть бути упущення у виконанні встановлених заходів належної перевірки клієнтів.

41. Значна кількість співробітників фінансових установ та ВНУП, що працюють вдома, збільшила ризик шахрайства. Складність схем шахрайства, ймовірно, розвиватиметься в міру продовження пандемії COVID-19 з неминучими загрозами:

- Шахрайство з видаванням себе за іншу особу (тобто ризик, що третя сторона може видавати себе за фізичну чи юридичну особу для отримання платежів);
- Шахрайство використання першої сторони (тобто ризик того, що заявник може надати невірну інформацію щодо своїх обставин, щоб претендувати на платіж або позику); та
- Підвищений ризик фішингу та інших кіберзлочинів.

42. Через те, що люди знаходяться в ізоляції, існує ризик збільшення кількості он-лайн азартних ігор на продукти, які не пов'язані зі спортом такі, як бінго та ігрові автомати. Хоча за звичайних обставин ці продукти мають низький ризик ВК/ФТ, злочинці можуть використовувати збільшення активності для стимулювання он-лайн азартних ігор незаконними коштами для цілей ВК/ФТ.

43. Більшість країн повідомили, що через пандемію та віддалену роботу, наглядові органи фінансових установ та ВНУП стикалися з проблемами при проведенні виїзного нагляду. Виїзний контроль було відкладено, органи влади надали перевагу не виїзним перевіркам. Зусилля наглядових органів були спрямовані на те, щоб забезпечити підтримку та, коли це можливо, посилити наглядову діяльність дистанційно.

44. Що стосується конфіденційної інформації такої, як перевірка файлів клієнта, органи влади вирішили отримувати файли клієнтів через захищені сховища або інші електронні засоби або переглядати ці документи віддалено, наприклад через спільний екран, який пропонує відеоконференція.

45. Пандемія COVID-19 вплинула на терміни подання річних звітів стосовно аудиту фінансових установ. Вони були розширені та було запроваджено подання за допомогою електронних засобів.

46. Деякі країни повідомили, що для інформування підзвітних установ стосовно загроз ВК/ФТ, що виникають внаслідок COVID-19, наглядові органи опублікували на своїх веб-сайтах або розповсюдили інформаційні листи з описом загроз та пов'язаних ризиків ВК/ФТ. Ці листи включають посилання на звіти, публікації та ситуації, опубліковані такими установами, як: Європейська банківська організація, FATF, Європейська організація з цінних паперів та ринків, Європейський центральний банк.

5. ВИКЛИКИ З ЯКИМИ ЗІШТОВХНУЛИСЬ ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

5.1 Розслідування справ щодо ВК/ФТ

47. Більшість юрисдикцій повідомили, що правоохоронні органи не стикалися з будь-якими конкретними труднощами у переслідуванні ВК/ФТ стосовно злочинної діяльності

під час санітарної кризи. Затримки у кримінальному провадженні через обмеження фізичних зустрічей були зведені до мінімуму, і більшість процедурних строків були дотримані. Тим не менше, певні види експертиз, проведені правоохоронними органами в рамках кримінального розслідування, такі як обшук, затримання та арешти, були відкладені.

48. Судам довелося відкласти деякі кримінальні провадження, але це була швидше загальна тенденція, яка не пов'язана з ВК/ФТ. Судам загалом довелося пристосувати свій спосіб роботи та адаптуватись до засобів відеоконференцій. Більш серйозні кримінальні справи були відкладені через неможливість судів організувати слухання.

49. Юрисдикції повідомили, що принаймні до кінця квітня 2020 року через введені обмеження, здійснення процесуальної діяльності, що вимагає особистого контакту зі свідком, слухань, обшуків, затримання були призупинені або обмежені.

50. Про серйозні труднощі щодо надання та отримання міжнародної співпраці не повідомлялося. За результатами закриття офісів EUROPOL під час пандемії COVID-19, співпраця через офіцерів зв'язку EUROPOL була призупинена. Одна країна повідомила, що це спричинило ризик затримки у виконанні запитів до третіх країн через обмеження персоналу. Для деяких розслідувань підтримувались поточні контакти по телефону та електронною поштою. Частково постраждала сфера екстрадиції та взаємно правової допомоги.

51. У сфері судового співробітництва, деякі необхідні дії довелося відкласти, наприклад, допити та слухання осіб, якщо вони були поміщені на карантин. Невідкладні дії були вжиті негайно за допомогою засобів відеоконференцій.

52. У разі активного судової співпраці, були помічені затримки в доставці заяв до конкретних юрисдикцій. Однак на основі взаємних комунікацій, заяви, отриманні електронним шляхом, були загально прийнятими. Крім того, протягом зазначеного періоду, широко використовувалась спроможність Євроюсту для сприяння взаємній правовій допомозі.

53. Міжнародне співробітництво між ПФР не постраждало і виявилось особливо актуальним при обміні інформацією стосовно транскордонних випадків, пов'язаних з шахрайськими пропозиціями медичного та санітарно-технічного обладнання, фальсифікованої продукції, шахрайством що доставок, які не здійснювались та незаконного завищення цін. Одна юрисдикція повідомила про отримання близько 30 іноземних спонтанних інформаційних запитів стосовно шахрайства, пов'язаного з постачанням медичного обладнання.

54. Внутрішній обмін інформацією був мінімально порушений, оскільки, за необхідності, органи влади, відповідальні за обмін інформацією, здійснювали комунікацію та координацію між собою. Більш конкретно, з огляду на обмеження руху людей під час надзвичайного стану та рекомендацію дотримуватися соціальної дистанції, інформація в основному передавалась електронною поштою або відповідними службами доставки, тому жодних труднощів в отриманні фінансової інформації не виникало.

Деякі юрисдикції стикалися з проблемами дієздатності через інші обов'язки, покладені на правоохоронні органи такі, як забезпечення дотримання заходів суспільної охорони здоров'я. Після спалаху епідемії поліцейські у більшості країн були залучені до посилення реалізації заходів щодо управління курсом та наслідками пандемії.

6. ЗАХОДИ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ COVID-19

6.1 Економічна допомога

56. У відповідь на COVID-19 та з метою зменшення негативного впливу, уряди у всьому світі запровадили значний набір заходів для допомоги бізнесу та службовцям, а також посилили соціальний захист населення.

57. Це також стосується юрисдикцій MONEYVAL, які запровадили підтримку для різних секторів та працівників, які постраждали від кризи COVID-19, таких як: прямі виплати населенню, безвідсоткові позики для підтримки бізнесу та звільнення від сплати податків.

6.2 Програми добровільного дотримання податкового законодавства (далі – програми ДДПЗ)

58. Кілька країн повідомили про планування програми ДДПЗ, але лише одна країна пов'язала цей захід із контекстом кризи COVID-19. Метою цієї програми є розширення економічного зростання та фінансової бази інвестицій. Жодних дій щодо їх фактичного впровадження поки що не проводилось.

6.3 Доступність фінансових послуг

59. Більшість країн визнали, що в даний час вони не передбачали ніяких додаткових дій, оскільки вони досягли високого рівня фінансових послуг. FATF заохочує використання цифрової ідентичності та інших відповідальних інноваційних рішень для ідентифікації клієнтів при оформленні та під час здійснення транзакцій¹.

60. Однак, деякі країни запровадили заходи для підвищення рівня доступності фінансових послуг з метою надання допомоги громадянам, які менш захищені від впливу COVID-19. Ключовим інструментом підтримки для таких людей були прямі платежі. Для цього були відкриті нові банківські рахунки для обробки фінансової допомоги. Банки відкривають такі рахунки віддалено, застосовуючи певну гнучкість до певних заходів належної перевірки клієнтів. Застосування спрощених заходів належної

¹ Див. нещодавнє керівництво FATF стосовно цифрових ідентифікаторів (FATF, 2020 [23]), в якому підкреслюється, що дистанційне оформлення та проведені операції з використанням надійного цифрового ідентифікатора, не обов'язково мають високий ризик і можуть бути стандартними або навіть бути з меншим ризиком.

перевірки клієнтів для таких рахунків, створених спеціально для полегшення державних платежів фізичним чи юридичним особам, збільшило доступність фінансових послуг.

61. Одна країна зазначила, що всі одержувачі пенсій та одержувачі соціальної допомоги автоматично реєструються для отримання фінансової допомоги, і якщо одержувач пенсій або фінансової соціальної допомоги не має платіжного рахунку, для цього буде відкрито тимчасовий рахунок у банку.

6.4 Інформаційно-роз'яснювальна робота

62. Більшість країн опублікували документ FATF *«Ризики у сфері відмивання коштів та фінансування тероризму, які пов'язані з COVID-19 та реагування політики»*. Значна кількість країн поінформувала свої зацікавлені сторони та СПФМ про нові загрози та тенденції, включаючи можливе не правильне використання та зловживання заходами допомоги, наданими урядами.

63. Декілька країн розробили та згодом повідомили СПФМ показники ризику. Показники ризику були підготовлені ПФР з урахуванням повідомлень про підозрілі операції, отриманих від СПФМ та містили інформацію про нові ризики, а також інформацію, що містилася у документі, підготовленому FATF *«Ризики у сфері відмивання коштів та фінансування тероризму, які пов'язані з COVID-19 та реагування політики»*. СПФМ рекомендувалося використовувати ці ризики для перегляду своєї інституційної оцінки ризиків та застосування відповідних пом'якшувальних заходів.

64. Таким чином, зобов'язаним суб'єктам було запропоновано звернути увагу на виклики, що безпосередньо виникають внаслідок санітарної кризи, адаптувати політичні відповіді на нові загрози та вразливості ВК/ФТ, та повністю застосувати ризико-орієнтований підхід у процесі належної перевірки клієнта.

7. РЕКОМЕНДАЦІЇ

65. У цій частині звіту викладено цілий ряд рекомендацій, які юрисдикції можуть розглянути, беручи до уваги відповіді на виникаючі ризики.

66. **Відповідність Стандартам FATF.** Важливо посилити контроль у зв'язку зі спалахом кризи COVID-19. Країнам настійно рекомендується продовжувати повною мірою застосовувати Стандарти FATF. Будь-які винятки або спрощені заходи для прискорення обробки платежів та стимулювання економіки повинні бути належним чином обґрунтовані та підтверджені аналізом ризиків.

67. **Надання вказівок та проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з приватним сектором.** Юрисдикції повинні продовжувати надавати допомогу приватному сектору, передаючи відповідну інформацію стосовно ситуацій щодо ризиків та сфер підвищеної уваги. Надання інформації повинно поширюватися на всі типи СПФМ, а не лише на кредитні установи. Країнам та юрисдикціям MONEYVAL рекомендується передати своїм зацікавленим сторонам та приватним секторам цей

Інформаційний документ разом з документом FATF «*Ризики у сфері відмивання коштів та фінансування тероризму, які пов'язані з COVID-19 та реагування політики*».

68. Ризико-орієнтований підхід. Наглядові органи повинні забезпечити, щоб приватний сектор коригував свої матриці, що базуються на ризиках, щоб приділити достатню увагу новим ризикам та тенденціям таким, як: нові клієнти, прийняті під час блокування, або віддалені операції. Правоохоронні органи повинні приділяти достатньо уваги розслідуванню шахрайства та кіберзлочинів, скоєних під час пандемічної кризи. Прикордонна поліція та митні органи повинні звертати особливу увагу на транскордонний рух готівки, який може бути пов'язаний з "несвоєчасним попитом" на переміщення незаконних коштів. Влада повинна уважно стежити за ситуацією щодо державних закупівель, щоб виявляти можливі випадки зловживань та корупції, особливо там, де контроль за державними закупівлями був послаблений.

Нагляд. Наглядові органи повинні знайти творчі способи використання нових технологій (наприклад, відеоконференції, обмін документами через захищені сховища) для подолання обмежень, які обумовлені обмеженнями фізичного руху людей для цілей нагляду. Передбачення більшої кількості ресурсів для проведення безвиїзного моніторингу, коли виїзний контроль неможливий, є хорошим рішенням, коли проведення засідань заборонено. Наглядові органи повинні забезпечувати цілеспрямовану комунікацію з піднаглядними суб'єктами, щоб допомогти їм мінімізувати ризики, що виникають внаслідок COVID-19.

69. Міжнародне співробітництво. Як було підкреслено кількома країнами, злочинці активно використовують іноземних юридичних осіб для вчинення правопорушень щодо шахрайства. Юрисдикції повинні гарантувати, що вони здатні надавати всю необхідну інформацію про юридичних осіб якомога повніше своїм іноземним колегам. Більшу увагу слід приділяти наданню точної інформації про бініфіціарних власників та прозорості юридичних осіб.

70. Співробітництво на національному рівні. Потрібно посилити внутрішню співпрацю між ПФР та правоохоронними органами та іншими компетентними органами для обміну інформацією як щодо оперативних справ, так і типологій та нових тенденцій.

71. Продовження моніторингу впливу кризи COVID-19. Кілька юрисдикцій зазначили, що наразі передчасно робити належні висновки, оскільки ситуація в країнах все ще змінюється. Юрисдикції закликаються продовжувати моніторинг впливу кризи COVID-19 на національні системи у сфері ПВК/ФТ для вжиття заходів для управління та пом'якшення ризиків у сфері ПВК/ФТ там, де це доречно та необхідно.

Всі права захищені. Тиражування дозволено за умови зазначення джерела, за винятком випадків, коли вказано інше. Для будь-якого використання в комерційних цілях жодна частина цієї публікації не може бути перекладена, відтворена або передана в будь-якій формі або будь-якими способами, електронними (CD-Rom, Інтернет тощо) або механічними, включаючи ксерокопіювання, запис чи будь-яке зберігання інформації або системи пошуку без попереднього письмового дозволу Секретаріату MONEYVAL, Генерального Директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи (F-67075 Страсбург або moneyval@coe.int).

© MONEYVAL

www.coe.int/MONEYVAL